

ferm!

land- en tuinbouw met toekomst

jaargang 8 - editie 2020

Voorwoord

Van landbouw en natuur wordt vaak gezegd dat ze moeilijk samengaan. Dat hoeft niet zo te zijn: de waarheid is dat ze niet zonder elkaar kunnen. Met drie kwart van het West-Vlaamse grondgebied als landbouwgrond draagt de sector een grote verantwoordelijkheid. Naast de productie van kwalitatief voedsel horen ook het beschermen van het landschap, het water en de biodiversiteit hierbij. En omgekeerd: zonder de natuur groeit er helemaal niets. Reden te meer dus om grondig na te denken hoe beide sectoren elkaar kunnen versterken. Dat zoiets een zoektocht is en af en toe frustratie opwekt, is evident. Maar als gedeputeerde voor natuur en milieu, ben ik blij dat die zoektocht volop gaande is. Ook deze jaargang van Ferm! toont u opnieuw een mooie set van experimenten en verhalen. Elk van hen bieden kansen voor natuur én landbouw. Veel leesplezier!

Jurgen Vanlerberghe

Ferm! komt tot stand in een samenwerking tussen het provinciebestuur en:

Water sparen én bufferen samen met de provincie! Iets voor jouw bedrijf?

Inagro en de Provinciale dienst Waterlopen slaan de handen in elkaar om het provinciale waterbeleid te versterken. De provincie West-Vlaanderen is op zoek naar samenwerking met landbouwers om te investeren in watervoorraad én bescherming tegen wateroverlast. Met een waterbuffer op je eigen percelen leg je een watervoorraad aan én bescherm je de gemeenschap tegen wateroverlast. Iets voor jou?

Tot nog toe investeerde de provincie in collectieve waterbuffering en collectief wateraanbod. Ze kocht gronden om overstromingsgebieden te realiseren en combineerde dat soms met een waterspaarfunctie (waar iedereen kan gaan 'tappen'). Die aanpak wordt nu verbreed. Met hetzelfde doel kijkt de provincie nu ook naar het private terrein. Via publiek-private samenwerking (pps) wil het provinciebestuur private waterbekkens realiseren met zowel een waterbuffer- als een waterspaarfunctie. De waterbuffer beschermt de gemeenschap tegen wateroverlast, het water in het spaarbekken is voor de landbouwer. Op die basis wordt het project in kostendeling gerealiseerd, met goede onderlinge afspraken.

Hoe ziet zo'n waterput eruit?

Een gecombineerde waterput staat in verbinding met een nabijgelegen waterloop. Eventueel wordt in de waterloop een knijpstuw voorzien, zodat het water sneller overloopt naar de waterput.

(Vervolg op de volgende pagina)

Bodem / bemesting	3
Infrastructuur / Innovatie	5
Gewasbescherming	7
Energie	9
Natuur	11
Water	13
Verbreiding	14

Tussen beek en put is er een buis én een overloopzone. De buis vult de put bij voldoende hoge waterstand. Het water in de put tot het niveau van de onderkant van de buis is het 'spaarwater'. De overloopzone wordt pas aangesproken bij nog hogere waterstanden. Op die momenten wordt ook het resterende buffervolume van de put aangesproken. Wanneer de beek weer op een lager niveau staat, loost de put dit buffervolume terug via de buis. Het 'spaarwater' blijft staan.

Buis én overloopzone bij een concreet pps project

Waarom zou je als landbouwer meestappen in dit project?

Voor gecombineerde waterputten levert de provincie heel wat service:

- technisch ontwerp in onderling overleg;
- integrale opmaak van het aanvraagdocument voor de omgevingsvergunning;
- alle logistiek in functie van de eigenlijke realisatie;
- de kosten voor de graafwerken en het grondverzet voor het buffervolume;
- alle werken ter hoogte van de beek (eventueel stuw ...);
- steun bij de eventuele realisatie van landschappelijke inkleding e.a.

Als landbouwer

- draag je de kosten voor de graafwerken en het grondverzet voor het 'spaardeel' van de put;
- draag je de kosten voor alle constructies om water te kunnen opzuigen;
- geef je de provincie toestemming om de werken uit te voeren zoals overeengekomen;
- engageer je je om deze gecombineerde waterput minimaal twintig jaar te laten functioneren.

Wat zijn de voorwaarden?

Vooraleer een pps te overwegen worden voorstellen afgetoetst. Zal de waterbuffer op die plek voldoende nuttig zijn tegen wateroverlast? Is er voldoende wateraanvoer om de spaarfunctie van de put te garanderen?

Belangrijk om te weten is dat enkel projecten buiten de polders in aanmerking komen, en enkel op percelen naast waterlopen van categorie 2. Het perceel / de percelen waarop je het project wil realiseren moeten minimaal 0,5 ha groot zijn en het afstroomgebied van de beek moet er groter zijn dan 200 ha.

Dankzij een knijpstuw in de beek zal het spaarvolume in de put sneller terug worden aangevuld.

Geïnteresseerd? 't Leven is voe de rappe!

Je kandidaat stellen doe je met een startdossier. Bij het verschijnen van Ferm! lopen er al een tijdje kandidaturen binnen, maar ook jouw dossier is nog welkom tot 5 januari 2020.

Een 'startdossier' klinkt gewichtig, maar eigenlijk valt dat goed mee. Het dossier bevat je contact- en adresgegevens en een kaart met aanduiding van het perceel waar de put voorzien zou worden. Bezorg ons zeker ook alle extra informatie die je relevant acht over het perceel. We zijn ook benieuwd naar je plannen voor de grondafzet (hoe nabij, hoe meer kans op slagen voor je dossier). Duid op de kaart dus ook de percelen aan die mogelijk voor grondafzet in aanmerking komen. Opgepast: ophoging van percelen in overstromingsgevoelig gebied is niet toegestaan!

Gebruik voor dit alles gerust je verzamelaanvraag als basis.

Bezorg ons ook een verklaring dat je de eigenaar bent van het perceel of de percelen in kwestie, of de schriftelijke toestemming van de eigenaar om de werken uit te voeren.

Het vervolgtraject?

Een commissie zal zich over alle startdossiers buigen die in aanmerking komen. Op basis van meer info – die we zelf verzamelen – wordt uiteindelijk een volgorde opgesteld. Wat is de overstromingsproblematiek in de regio? Wat is de waterbehoefte en -efficiëntie van de aanvrager? Waar kan de grondafzet gebeuren? Kunnen met het project ook nog andere doelstellingen gehaald worden? Medio 2020 weten met welke concrete projecten we aan de slag gaan. De eigenlijke realisatie is voor 2021.

Meer info of een concrete kandidaatstelling?

www.inagro.be/Artikel/guid/6078
dries.mergaert@inagro.be
051 14 03 62

Belangrijke info voor landbouwers die willen bemesten op percelen in gebiedstypes 2 en 3

De waterkwaliteit in Vlaanderen is niet overal gelijk. Daarom zet het zesde mestactieprogramma (MAP 6), sterk in op een gebiedsgerichte aanpak. In de gebieden waar nog een grote verbetering van de waterkwaliteit moet gerealiseerd worden, gelden strengere maatregelen dan in de gebieden waar de waterkwaliteitsdoelstellingen bijna of al gerealiseerd zijn.

Vier gebiedstypes

MAP 6 deelt Vlaanderen in 4 gebiedstypes in: gebiedstype 0, 1, 2 en 3. Hoe hoger het nummer van het gebiedstype, hoe slechter de waterkwaliteit er is. In gebiedstype 0 zijn geen extra gebiedsgerichte maatregelen van toepassing, in de gebiedstypes 2 en 3 zijn strengere maatregelen van toepassing dan in gebiedstype 1.

Op de website van de VLM vind je meer informatie over de gebiedsgerichte maatregelen.

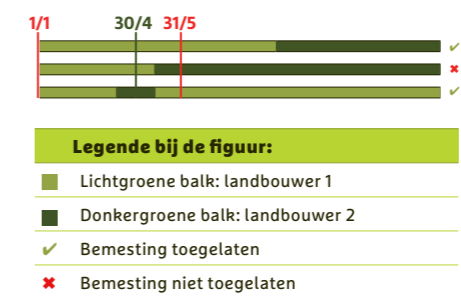
Als landbouwer is het belangrijk om te weten in welke gebiedstypes je percelen liggen. Dat kun je opzoeken op het Mestbankloket. Nadat je er bent ingelogd, klik je op 'gronden', daarna op 'bemestingsnormen' en vervolgens op 'campagne 2019'. Daar vind je de gebiedsindeling van je percelen van 2019. Ook in 2020 blijft die gebiedsindeling van toepassing.

In gebiedstype 2 en 3: geen bemesting mogelijk als gebruiker op 1 januari en 31 mei niet dezelfde is

Belangrijk om weten is dat vanaf 2020 op de percelen in gebiedstype 2 en 3, een nieuwe maatregel ingaat. Die houdt in dat bemesten, met dierlijke mest, kunstmest en andere meststoffen, slechts toegestaan is als de landbouwer tot wiens bedrijf het perceel behoort ook de hoofdteelt verbouwt.

Wat betekent dat concreet? De gebruiker van het perceel op 1 januari moet ook de gebruiker zijn op 31 mei. Als het perceel op die twee data niet in gebruik is door dezelfde landbouwer, mag het perceel heel het jaar niet bemest worden.

Dat is zo voor de percelen in gebiedstype 2 en 3 met hoofdbestemming 'G'. Op die zogenaamde 'G-percelen' registreert een bepaalde landbouwer alleen de bemestingsrechten en neemt hij de rechten en plichten die daaruit vloeien op zich, maar baat een andere landbouwer het perceel effectief uit. Die G-percelen in gebiedstype 2 en 3 mogen dus niet meer bemest worden.

Hoe zal de Mestbank de maatregel controleren?

De Mestbank zal je verzamelaanvraag van 2020 gebruiken, om de toepassing van die nieuwe maatregel te controleren. Bij het invullen van de verzamelaanvraag op het e-loket zullen de landbouwers ook al gewezen worden op de gevolgen van de maatregel als de gebruiker van 1 januari en 31 mei niet dezelfde is.

Waarom deze nieuwe maatregel?

Metingen van reststikstof hebben aangetoond dat de bemesting minder zorgvuldig gebeurt bij landbouwers met 'G-percelen'. De bemestingsrechten zitten hoofdzakelijk bij de landbouwers met mestproductie en niet bij de landbouwers die de teelten verbouwen. Nochtans is het logischer dat de verantwoordelijkheid bij de gebruiker

van de hoofdteelt ligt, omdat hij de vruchten draagt van de bemesting.

Met de nieuwe maatregel wordt daar verandering in gebracht. De akkerbouwer kan er beter op toezien dat de bemesting oordeelkundig gebeurt.

Kan een landbouwer een vrijstelling aanvragen voor deze maatregel?

Niemand kan een vrijstelling verkrijgen van deze maatregel. Niet op basis van een goede evaluatie van het nitraatresidu op bedrijfsniveau, noch door het toepassen van een equivalente maatregel.

Maak goede afspraken als je een cultuurcontract hebt

Heb je een cultuurcontract? Zorg voor goede afspraken met de andere landbouwer. Wie geeft het perceel aan en voor welke periode(s)? Als er nog bemest mag worden: zorg ervoor dat het mestvervoer op een correcte manier verloopt. De algemene regel is dat elk vervoer van dierlijke of andere meststoffen moet gebeuren door een erkende mestvoerder. Daarop zijn wel een aantal uitzonderingen, bijv. de burengeregeling. Daarnaast is het belangrijk om de bemesting af te stemmen op het gewas en het perceel, om nutriëntenverliezen te vermijden. Als je goede afspraken maakt en je eraan houdt, werk je mee aan de verbetering van de waterkwaliteit.

Meer info

www.vlm.be
of neem contact op met een VLM-medewerker in Brugge, via het algemene telefoonnummer 050 45 81 00.

Op naar een goed onderhouden teeltvrije zone van 1 meter

Om de waterkwaliteit te verbeteren moeten landbouwers een 1 meter brede teeltvrije zone langs waterlopen respecteren. Sinds 2018 voeren toezichthouders van de Vlaamse Landmaatschappij daar controles op uit. Veel landbouwers vinden het moeilijk om hun akkerlanden goed te beheren. Vooral onkruiden in die teeltvrije zone baren hen kopzorgen. Inagro-adviseur Tom Van Nieuwenhove gaat de baan op en helpt misverstanden over het beheer van de teeltvrije zone de wereld uit.

“De 1 meter teeltvrije zone levert me alleen maar meer werk op.”

Tom: “De 1 meter brede teeltvrije zone beschermt de waterloop. Dankzij de begroeiing op die strook en het talud blijft de vruchtbare grond op de akkers en voorkomen we oevererosie. Bovendien vermijden we dat meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen samen met de afstromende bodemdeeltjes in de waterloop terechtkomen. De 1 meter teeltvrije zone bewijst zo meteen haar nut. Als we deze zone respecteren, kunnen we misschien strengere regelgeving rond bemesting en gewasbescherming voorkomen.”

“De 1 meter teeltvrije zone onderhouden is moeilijk of zelfs onmogelijk!”

Tom: “Het klopt dat het niet altijd gemakkelijk is om de teeltvrije zone te beheren. Doorgaans zijn de eerste jaren de moeilijkste door onkruiden. Maar als je de zone een tijdlang goed beheert, zal er een stabiele gras-kruidentvegetatie groeien, die minder onderhoud vergt. Uiteraard is de ene teeltvrije zone de andere niet. Zo vraagt het wel wat geduld om probleemonkruiden

onder controle te krijgen. Het maaisel afvoeren is niet verplicht, maar helpt wel tegen verruiging met lastige onkruiden zoals brandnetel. Als je in de beginjaren tijd investeert in het onderhoud van de zone, zal dat op termijn ongetwijfeld zijn vruchten afwerpen.”

“Als er een teelt op het veld staat, kan ik de zone toch niet onderhouden?”

Tom: “Ook als er teelten op het veld staan, is het mogelijk om de teeltvrije zone te beheren. Afhankelijk van de hoogte van het gewas heb je wel een andere maaier nodig. Bij ruggenteelten, zoals aardappelen, maai je de teeltvrije zone het best vlak voor het loof sluit op smalspoor, zodat je de ruggen niet beschadigt. Bij maïs kan je de zone na de zaai tot een gewasstand van ongeveer 40 cm beheren met een klepel-maaier op arm.”

“Ik heb geen tijd en geen machine om de teeltvrije zone te onderhouden.”

Tom: “Weerhoudt tijdsgebrek je ervan de teeltvrije zone te onderhouden? Ga dan eens na of een loonwerker in je buurt het werk voor jou kan uitvoeren. In één uur tijd kan hij al heel wat maaieren. Is de beschikbaarheid van een machine het grootste probleem? Dan kan je ook een beroep doen op een loonwerker, of nagaan welke collega-landbouwer een maaier heeft die jij even mag gebruiken.”

TIP! Gebruik de teeltvrije zone als EAG-maatregel

De teeltvrije zone is een mogelijke EAG-maatregel die je kan laten meetellen in de verzamelaanvraag. De maatregel heeft een wegingsfactor van 1,5. Let op: een bredere teeltvrije zone (> 1 m) kan beschouwd worden als akkerrand en afgesplitst worden van het perceel.

Meer info

tom.vannieuwenhove@inagro.be
051 27 33 92

Het jaar rond duurzame aardbeiproductie

Er is meer vraag naar lokaal geproduceerde aardbeien, en niet enkel in 'het seizoen'. Via belichting kunnen aardbeitelers daaraan tegemoetkomen. Zo bootsen ze een zomerseizoen na in de winter, zodat de planten in productie gaan. Dergelijke winter- en vroege voorjaarsteelten vragen uiteraard heel wat energie. Met duurzame technologieën als een warmtekrachtkoppeling (WKK) slagen enkele telers erin rendabel te telen onder kunstmatige belichting.

Heel wat consumenten van groenten en fruit wensen het hele jaar door uitgebreide keuzemogelijkheden in de winkelrekken te vinden. Dat staat voor een stuk haaks op het pleidooi voor seizoensgebonden groenten en vruchten, maar waar de retail een vraag voelt, wil ze ook een aanbod. Voor lokale aardbeien is dat niet evident, want in natuurlijke omstandigheden geven de planten enkel vruchten in de zomer. Door teelten vroeger of later in serres te planten kunnen telers de productieperiode al rekken van midden maart tot midden december. Wat in de resterende drie maanden van het jaar wordt aangeboden, kwam tot voor kort uit Zuid-Europa.

Lokaal geteelde aardbeien in de winter

Praktijkonderzoekers gaan op zoek naar teelttechnieken die de productie in Vlaanderen het jaar rond mogelijk maken. “Door de serre op te warmen en extra te belichten kan je de plant doen geloven dat het een ander seizoen is”, verduidelijkt praktijkonderzoeker Simon Craeye. “Als het voor de planten zomer lijkt in de winter, krijgen we winteraardbeien.” Enkele aardbeitelers sprongen op de kar en brachten deze ideeën meteen in de praktijk. “Als ze

hun serres en andere infrastructuur ook in de winter optimaal kunnen benutten, dan kunnen de telers hun investeringen sneller afschrijven”, aldus Simon.

Grote energievraag duurzaam invullen

Aardbeien telen in de winter vraagt heel wat energie. Tijdens de bloeifase wordt de serre overdag opgewarmd tot wel 20 °C. Tijdens de oogstfase loopt de temperatuur zelfs op tot 24 °C. Daarnaast worden de planten intensief belicht. Die zogenaamde assimilatiebelichting stimuleert de fotosynthese

van de plant. “Belichting en verwarming moeten in balans zijn, want zo is het in de natuur ook. Daarom streven we tijdens de plukperiode naar dagritmes van 16 uur licht en 8 uur donker”, gaat Simon verder.

De lampen die daarvoor beschikbaar zijn, evolueerden de afgelopen jaren van klassieke hogedruk-natriumlampen (SON-T) naar moderne ledlampen. “SON-T-lampen produceren heel wat warmte. Bij ledverlichting gaat de energie bijna volledig naar licht in plaats van warmte. Bij ledlampen is er tot wel 35% minder energie nodig om dezelfde hoeveelheid licht te produceren als bij de oudere verlichtingstypes”, aldus de praktijkonderzoeker van Inagro. “Bovendien kan je met ledlampen specifieke lichtfrequenties doseren op maat van de plant, zogenaamde ‘lichtrecepten’.”

Ten slotte worden de technieken om energie voor verwarming en belichting op te wekken met de dag duurzamer. “De technologie van een warmtekrachtkoppeling (WKK) lijkt bijvoorbeeld erg geschikt. De verbranding van aardgas brengt zowel warmte als elektriciteit voort”, zegt Simon. “Wel moeten we opmerken dat dit pas rendabel wordt bij grotere oppervlaktes. Daarom gaan stappen naar meer duurzaamheid vaak samen met schaalvergroting.”

Meer info

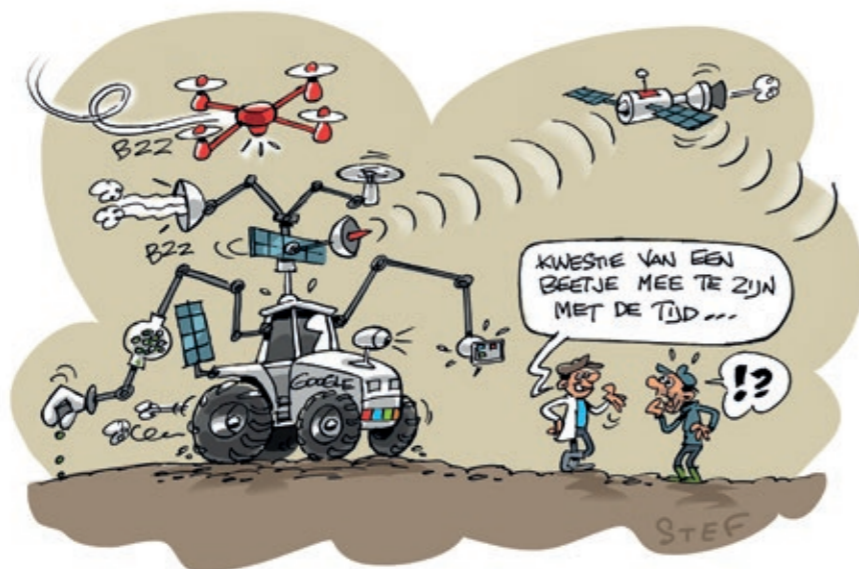
simon.craeye@inagro.be
051 27 33 01

Aan de slag met precisielandbouw in de graanteelt

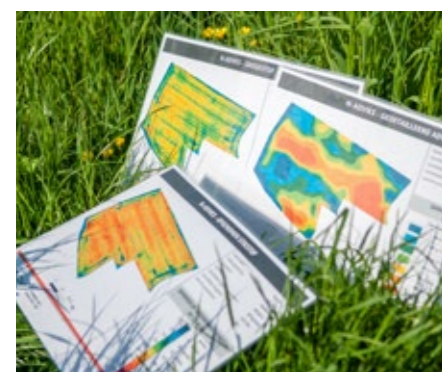
Zelfs als landbouwers identieke teeltwerkzaamheden uitvoeren, zijn er toch verschillen tussen hun percelen. Dat zullen veel graantelers bevestigen. Dat er ook sterke verschillen kunnen zijn binnen één perceel krijgt minder aandacht. Nieuwe precisielandbouwtechnieken brengen die verschillen (letterlijk) in kaart. Specifieke gegevens over het gewas en de bodem kunnen landbouwers helpen om de verschillen gerichter aan te pakken.

Jaren geleden deed precisielandbouw al zijn intrede in het machinepark van akkerbouwers en loonwerkers. Zo zijn de modernste maaidorsers uitgerust met gps-systemen die de positie van de machine exact kunnen bepalen. Steeds meer oogstmachines bevatten ook sensoren die de actuele opbrengst en de motorbelasting meten. Om het vochtgehalte van granen te bepalen worden maaidorsers uitgerust met vochtsensoren. Wanneer het graan tussen metalen platen passeert, wordt de geleidbaarheid gemeten. Nieuwere sensoren maken het mogelijk om verschillende parameters, zoals droge stof, zetmeel en vochtgehalte, in één meting te bepalen.

Opbrengstkaarten als indicatie voor probleemzones

Al die gegevens komen samen in de boordcomputer van de oogstmachine. Hoewel de technologie beschikbaar is, maken nog maar weinig landbouwers en loonwerkers er gebruik van. Daar wil Inagro verandering in brengen. "Als we de verzamelde gegevens combineren met de gps-locatie, kunnen we gedetailleerde opbrengstkaarten genereren", vertelt Gies Van Den Daele, praktijkonderzoeker precisielandbouw bij Inagro. "Die kaarten kunnen als leidraad dienen voor verdere bewerkingen."

Opbrengstkaarten bieden meerdere voordelen. Ze tonen hoe de opbrengst verdeeld is over verschillende zones in het perceel. Bovendien geven ze de landbouwer inzicht in de heterogeniteit van het veld. Zo kan hij doordachte beslissingen nemen over de noodzaak en het financiële rendement van een specifieke aanpak. Opbrengstkaarten maken ook probleemzones binnen een perceel zichtbaar. Op die basis kunnen landbouwers en loonwerkers bijvoorbeeld variabel bemesten of zaaien.

Bemestingsadvies op basis van bodemscans

"Als er geen evidente verklaring is voor de lagere opbrengst in een bepaalde zone, kunnen we die zone verder onderzoeken met precisielandbouwtechnieken als bodemscans en dronebeelden", legt Gies uit. Zo biedt het onderzoekscentrum bemestingsadviezen aan op basis van bodemscans. "We combineren de data uit

precisielandbouwtechnieken en bodemscans. Op die manier verdelen we de toegestane bemesting op een perceel zo optimaal mogelijk."

Meer info

gies.vandendaele@inagro.be
051 14 03 56

Interesse in opbrengstkaarten?

Heb je als landbouwer (met een bedrijf in de Westhoek) interesse in opbrengstkaarten? Of ben je loonwerker en wil je graag opbrengstkaarten aanbieden aan je klanten? Neem dan contact op met Gies Van Den Daele van Inagro. Hij brengt geïnteresseerde loonwerkers en landbouwers met elkaar in contact en begeleidt hen bij de verwerking en interpretatie van de kaarten.

Nuttige insecten in beeld dankzij educatieve toolbox

Als teler wil je voor je teelten niet enkel plaaginsecten, maar ook nuttige insecten kunnen herkennen. Alleen als je beide groepen onder de loep neemt, kan je nagaan of er een natuurlijk evenwicht is in het gewas. Zo kan je doordacht beslissen of je moet ingrijpen om de plaaginsecten onder controle te houden én draag je bij aan geïntegreerde gewasbescherming. Om de kennis van landbouwers over plaaginsecten en nuttige insecten te vergroten gaat Inagro op pad met een handige toolbox.

In landbouwteelten duiken zowel plaaginsecten als nuttige insecten op. Als de nuttige insecten de plaaginsecten voldoende kunnen onderdrukken, is er een gezond natuurlijk evenwicht. Maatregelen ten gunste van nuttige insecten dragen indirect ook bij aan een betere bestuiving van gewassen. In de ideale situatie bereikt de teler een optimale bestuiving én een minimum aan schade, omdat bestuivers, plaaginsecten en nuttige insecten in de juiste verhouding aanwezig zijn.

Een rechtstreekse link tussen een teelt en specifieke nuttige insecten bestaat niet. Wel komen sommige soorten vaker voor in bepaalde teelten. Denk bijvoorbeeld aan natuurlijke vijanden in courgette. Om nuttigen de kans te geven een populatie op te bouwen en in stand te houden, moeten openluchtelaars op een doordachte manier te werk gaan. Bloemenstroken inzaaien is heel belangrijk, want daarin kunnen de nuttigen een natuurlijke populatie opbouwen. Zonder voldoende reserves kunnen de nuttigen nooit snel genoeg reageren op een opkomende plaag.

Message in a toolbox

Plagen en nuttigen herkennen is de basis voor efficiënte monitoring. Om de kennis van landbouwers over insecten te vergroten ontwikkelde Inagro vier teeltspecifieke didactische toolboxes, dozen waarmee medewerkers op pad gaan. "We selecteerden elf nuttige insecten waarvan we de positieve rol voor de landbouw in de verf willen zetten", verduidelijkt expert agromilieu Ruben Mistiaen. Concreet gaat het over roofmijten, sluipwespen, loopkevers, kortschildkevers, spinnen, zweefvliegen, roofwantsen, gaasvliegen, lieveheersbeestjes, oorwormen en weekschildkevers.

"In geïllustreerde boekjes hebben we de meest voorkomende nuttige insecten per

teelt verzameld. Daarnaast bevatten de toolboxes doorzichtige doosjes met insecten in verschillende levensstadia, larven op alcohol in buisjes en opgespelde volwassen kevers. We bieden ook praktisch materiaal aan, zoals een vergrootglas en enkele vangpotjes, waarmee landbouwers meteen op het veld aan de slag kunnen gaan."

Belevingstrainingen 'Herken nuttige insecten'

Medewerkers van Inagro en externe lesgevers zullen de toolboxes meenemen

naar studiedagen en proefveldbezoeken met land- en tuinbouwers. "Dat maakt het eenvoudiger om het onderwerp aan te snijden", klinkt het bij Inagro. Na afloop kunnen de land- en tuinbouwers een zakboekje dat relevant is voor hun teelten meenemen naar huis. "Zo willen we landbouwers motiveren om zelf het veld in te trekken en op zoek te gaan naar nuttige insecten."

Meer info

ruben.mistiaen@inagro.be
051 27 33 19

Aardvlooien in koolgewassen biologisch beheersen

In Vlaanderen kunnen drie soorten aardvlooien ernstige schade toebrengen aan koolgewassen. De voorbije twee seizoenen ging Inagro op zoek naar dé factoren die de populatiegrootte en de plaagdruk beïnvloeden. We brachten ook preventieve maatregelen en biologische beheersingstechnieken in kaart die toepasbaar en effectief zijn in de praktijk.

Aardvlooien zijn zeer kleine kevertjes van 2 tot 5 millimeter lang. Ze behoren tot de familie van de bladhaantjes. Wereldwijd komen heel wat soorten voor, die geklasseerd worden volgens de planten waarop ze zich voeden. Aardvlooien overwinteren als adulten in plantenresten onder struikgewas of hagen. Ze worden actief in het voorjaar, zodra de temperatuur hoger is dan 14 °C, en doorlopen één generatie per jaar.

Schade aan jonge koolplantjes

In de kolenteelt zijn de jonge koolplantjes het gevoeligst voor aardvloschade. De adulten vreten aan de kiemblaadjes en de eerste bladeren. De vraatputjes zijn aanvankelijk klein en perforeren zelden het volledige blad, maar de rand van de putjes sterft af. Bij ernstige aantasting krijgen de bladeren een doorzeefd uiterlijk. Bij overlevende plantjes groeien die gaatjes mee. Schade die niet leidt tot sterfte kan zo verminderde groei en verlate rijpheid veroorzaken. Bij oudere planten kunnen aardvlooien beperkte vraatschade veroorzaken.

Biologische gewasbeheersing: preventie als basis

In biologische teelt is preventie de basis voor

een goede gewasbescherming. Biotelers gaan op zoek naar de meest geschikte teelttechnieken en methodes om ziekten en plagen in de teelt te voorkomen. Bovendien maken ze het complete teeltsysteem weerbaar en streven ze natuurlijke evenwichten na door vruchtrotaties toe te passen, ziekteresistente of minder gevoelige variëteiten te gebruiken en natuurlijke bestrijders van plagen te stimuleren.

Op het proefbedrijf biologische teelt voerde Inagro in 2018 en 2019 verschillende proeven uit met paksoi als modelgewas. Daaruit blijkt dat afdekken met een zeer fijnmazig net de meest effectieve methode is om vraatschade te voorkomen. "We hebben een gebreed insectengaas met grotere mazen en een geweven net met kleinere

mazen getest", vertelt onderzoeksleider Joran Barbry. "Daaruit leerden we dat het net met de fijnste mazen de beste bescherming biedt. Dat net is wel iets stugger en minder makkelijk hanteerbaar."

Wegvangmethode en intercropping minder effectief

Inagro testte ook een fysieke wegvangmethode. "We reden over het veld met een lijmplaat gemonteerd op een manuele wiel-schoffel. Door de beweging schrikken de aardvlooien en springen ze op tot tegen de lijmplank. Per rijbeurt konden we zo heel wat aardvlooien vangen", zegt Joran. Finaal bleven de planten echter onvoldoende gespaard van schade. Wellicht moet de handeling nog frequenter herhaald worden. Die techniek is dan ook enkel praktisch haalbaar op kleine oppervlakten.

De praktijkonderzoekers gingen ook aan de slag met intercropping. "Veldbonen zaaien tussen de paksoiplanten had geen invloed op de schade door de kevertjes", gaat Joran verder. "De aardvlooien veroorzaken voornamelijk schade in een jong gewasstadium, maar op dat ogenblik zijn de veldbonen nog niet groot genoeg om voor verwarring te zorgen. Mengsels van snelgroeiende groenbemesters onderzaaien kan mogelijk wel effect hebben."

Meer info

joran.barbry@inagro.be
051 27 32 27

Een middelgrote of kleine windmolen op jouw bedrijf?

De tijd dat overheden per definitie tegen private windmolens waren, is voorbij. In 2019 kende de Provincie West-Vlaanderen de eerste omgevingsvergunningen toe voor kleine en middelgrote windturbines op een landbouwbedrijf. En sinds kort is de Vlaamse overheid bereid een stukje mee te betalen. Kan je zelf de elektriciteit voor je bedrijf opwekken met een kleine of middelgrote windmolen? Ferm! zocht een aantal antwoorden op veelgestelde vragen bij Tim Bockstael, adviseur energie bij Inagro, én bij de dienst vergunningen van het provinciebestuur West-Vlaanderen.

• Wat is het verschil tussen een kleine en een middelgrote windmolen?

Tim: "Een kleine windmolen heeft een maximale ashoogte van 15 meter. Er zijn véél leveranciers, maar slechts weinigen leveren een rendabel product. Bij de keuze voor een kleine windmolen, bekijk je de expertise van de installateur en de cijfergegevens mbt de installatie best kritisch. Het ontbreken van concreet cijfermateriaal is vaak een teken van ondermaatse kwaliteit.

Een middelgrote windmolen heeft een ashoogte groter dan 15 meter en een vermogen van maximaal 300 kW. In Vlaanderen installeren maar een handvol aanbieders dergelijke windmolens."

• Zijn kleine of middelgrote windmolens rendabel?

Tim: "Obstakels in de buurt van de windmolens beïnvloeden het windaanbod, en dus ook de productie van windenergie. Middelgrote windmolens van éénzelfde type kunnen op plaats X tot de helft meer energieproductie opleveren in vergelijking met plaats Y. Voor kleine turbines kan dit zelfs oplopen tot het dubbele".

Maar de rendabiliteit van een windmolen hangt niet alleen af van zijn totale productie, maar vooral van het deel van de energie dat je zelf kan verbruiken.

De terugverdientijd van een windmolen daalt, naarmate je met die windmolen méér van je eigen verbruik kan afdekken. Het type bedrijf zal daarin bepalend zijn. Zo heeft een varkensbedrijf een ander verbruiksprofiel dan een groenteteeltbedrijf met enkel bewaarloodsen.

• Waar plaats ik de windmolen het best?

Tim: "West-Vlaanderen is de meest windrijke provincie in België. De helft van de tijd komt de wind uit het westen of het zuidwesten. Het is dus belangrijk dat de wind in die richtingen vrij spel heeft. Maar ook

slagschaduw, geluidshinder, landschappelijke impact en veiligheid bepalen waar een windmolen best kan staan. Meestal zal de constructeur voor jouw bedrijf onderzoeken wat de best mogelijke inplantingsplaats is."

• Hoe bekom ik een vergunning voor een windmolen?

Dienst vergunningen W-VL: "Voor elke kleine of middelgrote windmolen is een omgevingsvergunning nodig. Voor klasse I bedrijven wordt die afgeleverd door de provincie. Voor alle andere gevallen is dat de gemeente. Sowiesso wordt voor dit soort aanvragen altijd een openbaar onderzoek én een uitgebreide adviesronde georganiseerd. De provincie of gemeente beoordeelt ondermeer de visuele impact, de goede ruimtelijke ordening, hinderaspecten (geluidsnormen, slagschaduw, veiligheid), effecten op fauna, effecten op het landschap, ... De aanvrager moet voor zijn windmolen ook het rendement aantonen (realistisch ingeschatte elektriciteitsproductie vs. inschatting van eigen verbruik). Terugverdientijden tot 20 jaar worden als rendabel beschouwd!

Op basis van het ingediende dossier zal de vergunningverlenende overheid de omgevingsvergunning al dan niet verlenen."

TIP! Bekijk vooraf het beleidskader

De provincie West-Vlaanderen ontwikkelde een beleidskader voor lokale besturen. Dit helpt hen om aanvragen voor kleine of middelgrote windmolens goed te beoordelen. Het heeft geen juridische waarde, maar biedt constructeurs en aanvragers wel een inzicht in hoe provincie en gemeenten met aanvragen omspringen.

www.west-vlaanderen.be/
beleidskader-voor-kleine-windturbines.

• Kan ik (investerings)steun krijgen?

Tim: "Sinds vorig jaar biedt de Vlaamse

overheid investeringssteun voor windmolens. Die komt in de plaats van de oude productiesteun (de 'groenestroomcertificaten'). Wie investeert in een nieuwe kleine of middelgrote windturbine, kan steun aanvragen tijdens de oproep voor projecten, een zogenaamde call. Op www.energiesparen.be/call-windturbines vind je daarover meer informatie.

Deze steun kan je combineren met andere steun, zolang je de maximale steun (bepaald door de Europese staatsteunregelgeving) niet overschrijdt. Let wel, je moet wel alle eerdere aanvragen vermelden bij je inschrijving. [Bron: Vlaams Energieagentschap-Cluster Milieuvriendelijke energieproductie]

Sinds 1 oktober 2019 kunnen landbouwers ook aanspraak maken op verhoogde VLIF-steun. Voor een investering in een kleine of middelgrote windmolen werd het steunpercentage opgetrokken tot 40%. Rekening houdend met een maximaal subsidieerbaar bedrag van 2 euro per watt kan voor een windturbine van 300kW maximaal € 240 000,00 VLIF-steun aangevraagd worden. Let wel, VLIF-steun is niet cumuleerbaar met andere vormen van steun. [Bron: Departement LANDBOUW EN VISSERIJ en VLIF VRB 19/12/2014; artikel 14-01/10/2019]

Meer info

tim.bockstael@inagro.be
051 14 03 24

Welke reststromen hebben potentieel in kleinschalige vergisting?

Pocketvergisting is een veelbelovende techniek om reststromen te valoriseren. Bovendien kan je er elektriciteit en warmte mee opwekken. Zo goed als alle pocketvergisters in Vlaanderen werken momenteel op runderdrijfmest. Toch hebben ook andere reststromen potentieel. Twee pioniers bouwden een vernieuwend concept. Voor Ferm! ging Inagro poolshoogte nemen bij hen.

In Vlaanderen bestaan pocketvergistingsinstallaties al een tiental jaar. Ze zetten reststromen van landbouwbedrijven om in biogas, en vervolgens in energie. Tot voor kort gebeurde dat bijna uitsluitend met runderdrijfmest op melkveebedrijven. Daar zorgt pocketvergisting niet alleen voor meer groene elektriciteit en warmte, maar ook voor minder geuroverlast en broeikasgas-emissies. De mest moet namelijk snel in de installatie belanden om een goede biogasproductie te bereiken. Het digestaat - de vergiste mest - is nadien bruikbaar als meststof. Landbouwers kunnen rekenen op diverse steunmaatregelen bij de bouw van de installatie.

Van uenschillen en varkensmest naar elektriciteit en warmte

Ook andere reststromen zoals varkensmest, uenschillen of preiresten zijn mogelijk interessant als voedingsbron voor de vergistingsinstallatie. Twee pioniers, uenschilbedrijf Ongena en varkensbedrijf Akivar, werkten een vernieuwend concept uit. Vorig jaar gingen Inagro en Biogas-E er samen met een groep geïnteresseerden langs.

Uenschilbedrijf Ongena beheert het volledige productieproces van uien. Bedrijfsleider Joeri Ongena wilde de uienresten en het afvalwater herwaarderen en koos voor pocketvergisting. Sinds de opstart van de installatie is de geuroverlast op het bedrijf sterk verminderd. De pionier in monovergisting van groenteresten volgde de

bouw van zijn installatie grotendeels zelf op. Het bedrijf verbruikt alle geproduceerde elektriciteit zelf. De geproduceerde warmte dient om de reactor op temperatuur te houden en warm reinigingswater te produceren. Het digestaat rijdt Joeri uit op het land.

Op hun varkensbedrijf Akivar bouwden Bart Vanackere en Mieke Baekelandt een stal die het mogelijk maakt verse, dikke mest aan te voeren naar de nieuwe pocketvergister. Daarvoor maakten ze gebruik van innovatiesteun via VLIF. De geproduceerde warmte willen ze gebruiken voor de fermentatie van groenten op het eigen bedrijf. Over de opbrengsten is Bart voorzichtig positief: de pieken moeten onvoorziene dalen en periodes van mindere productie of onderhoud opvangen.

Haalbaarheidsstudie voor jouw bedrijf

Ongena en Akivar doen dromen over de mogelijkheden van kleinschalige vergisting. Toch ga je beter niet over één nacht ijs.

"We raden je aan je goed te informeren voor je een pocketvergistingsinstallatie plaats", vertelt Inès Verleden, praktijkonderzoeker energie en biomassa bij Inagro. "De rendabiliteit van de technologie hangt af van heel wat verschillende factoren. Een haalbaarheidsstudie kan dat in kaart brengen voor jouw bedrijf." In het kader van het VLAIO-LA-project Pocket Power ontwikkelde Inagro een adviestool. Daarmee kunnen preitellers, melkvee- en varkenshouders bepalen of pocketvergisting interessant kan zijn op hun bedrijf.

Meer info en service bij het gebruik van de tool

ines.verleden@inagro.be
051 27 33 84

Zijn er nog akkervogels in Midden-West-Vlaanderen?

De regio Roeselare-Tielt associeer je niet meteen met weidse akkers. Het landschap is er versnipperd, de landbouw intensief. Broedgebieden voor weide- en akkervogels zijn daardoor erg schaars. Exacte cijfers? Daar hebben we voorlopig nog even het raden naar. Maar niet voor lang meer, want onder impuls van het Stad-Land-schap 't West-Vlaamse hart is er dit jaar een inventarisatie van akkervogels opgestart.

Vrijwilligers van de wildbeheereenheden Baekeland en 't Veld brengen de populaties van de patrijs en de Kievit in kaart. Vrijwilligers van Natuurpunt Mandelstreek en De Torenvalk inventariseren overige akkervogels zoals de gele kwikstaart, veldleeuwerik, kneu, ringmus ... Op basis van de telgegevens zal het Stad-Land-schap onderzoeken welke biotoopversterkende maatregelen er genomen kunnen worden voor akkervogels. De prioriteiten liggen bij de gebieden met de meeste vogels en de beste landschappelijke kansen.

Win-winsituatie

De akkervogelinventarisatie in 't West-Vlaamse hart is niet alleen een degelijk burgerwetenschappelijk project, het slaagt er ook in natuurverenigingen en jagers dicht bij elkaar te brengen. Geen sinecure, want hoe breng je partijen samen die schijnbaar tegengestelde belangen dienen? Door naar elkaar te luisteren en vast te stellen dat ze eigenlijk alleen maar gezamenlijke belangen hebben! De vogelliefhebber wil patrijzen spotten, de jager wil patrijzen jagen. Beiden hebben er dus belang bij dat de akkervogel het goed doet. Als de populatie groeit, kan en mag er ook gejaagd worden. Bovendien worden er afspraken

gemaakt rond duurzame jacht. Akkoord, het klinkt wat paradoxaal, maar het Stad-Land-schap 't West-Vlaamse hart gelooft wel dat je op die manier tot een win-winsituatie kan komen.

Meer akkervogels? Niet zonder boeren!

Willen we akkervogels ook effectief vooruithelpen, dan vraagt dat om terreinmaatregelen. De jagers leggen traditioneel faunavelden of -stroken aan. En de natuurvorser bedacht vele vormen van perceelranden met alle mogelijke vormen van maaibeheer. Maar beiden komen ze met hun terreinambities de landbouw(er) tegen. In andere delen van West-Vlaanderen staan jagers, natuurliefhebbers en landbouwers al wat verder in hun onderlinge samenwerking. Zo werden in Ramskapelle op gronden van landbouwers kruidenrijke grasstroken, bloemblokken en een keverbank aangelegd. Met succes! Opvallend daarbij is hoe alle drie de partijen op een positieve, respectvolle manier met elkaar kunnen omgaan. Het gezamenlijke doel doet wonderen. Daar willen we in Midden-West-Vlaanderen ook graag naartoe. De eerste stapjes zijn alvast gezet.

Groepsaankoop bloemenmengsels bestel vóór 6 maart!

Woon je niet in Midden-West-Vlaanderen of voldoet je perceel niet aan de voorwaarden, dan is er ook nog steeds de groepsaankoop bloemenmengsels van Inagro. De twee mengsels (eenjarige bloemenakkers / meerjarige bloemenweides) zijn specifiek geselecteerd om bestuivers en natuurlijke vijanden van plaaginsecten te bevorderen.

Praktisch

- Bestellen kan via www.inagro.be/groepsaankoopbloemenmengsels voor 6 maart 2020
- Kostprijs bloemenakker: € 21,05/kg – aanbevolen zaaidichtheid: 35 kg/ha
- Kostprijs bloemenweide € 55,62/kg – aanbevolen zaaidichtheid: 20 kg/ha

Meer info?

kim.debus@inagro.be -051 27 33 77

Try-outs met het Göttingen-mengsel

Bij wijze van test en demo heeft het Stad-Land-schap in 2018 en 2019 in samenwerking met Inagro enkele percelen ingezaaid met een meerjarig bloemenmengsel, het Göttingen-mengsel. Enkele van deze demoveldjes werden bezocht tijdens een infosessie in het kader van de akkervogelinventarisatie in 't West-Vlaamse hart. Voor de komende jaren is het Stad-Land-schap nog op zoek naar percelen om een bloemenmengsel in te zaaien.

Info

www.westvlaamsehart.be/akkervogels
westvlaamsehart@west-vlaanderen.be
051 27 55 50

Gezocht percelen in regio Roeselare-Tielt voor het inzaaien van bloemenmengsel

In het kader van het akkervogelproject is het Stad-Land-schap op zoek naar testpercelen om een bloemenmengsel in te zaaien. Inagro levert het zaaigoed, het Stad-Land-schap voorziet een vergoeding voor het klaarleggen en inzaaien van het perceel.

Heb je een perceel ter beschikking? Bekijk dan snel even of het voldoet aan onderstaande criteria:

- Minimale breedte 12 meter
- Minimale oppervlakte 2000 m²
- Perceel als blok i.p.v. strook
- Kleine groenelementen (bv. houtkant, haag, struweel, onverharde weg) in de buurt
- Perceel niet langs bomenrij of bos (uitkijkpost voor roofvogels)
- Kansrijk gebied voor patrijs
- Engagement voor minimum 2 jaar

Agroforestry: (n)iets voor jouw bedrijf?

Agroforestry of boslandbouw is het doelbewust combineren van een klassieke landbouw (plantaardige- óf dierlijke productie) met de teelt van bomen en/of struiken. Meer en meer wordt agroforestry gezien als een robuuste en duurzame vorm van landbouw die de klimaatuitdagingen van vandaag en morgen aankan. Inzetten op agroforestry kan een slimme langetermijninvestering zijn, zowel wat betreft rendabiliteit, diversiteit van producten als de levering van broodnodige ecosysteemdiensten zoals koolstofopslag, erosiecontrole, bodemkwaliteit en nuttige biodiversiteit.

© Bert Reubens – Consortium Agroforestry Vlaanderen

© Bert Reubens – Consortium Agroforestry Vlaanderen

Vele Vlaamse landbouwers staan op het eerste zicht erg terughoudend tegenover bomen op landbouwpercelen, en dat is perfect te begrijpen. Toch kunnen de voordelen van agroforestry erg belangrijk worden voor het voortbestaan van de sector in een veranderende wereld. Dat besef groeit, en dat merkt men binnen het Consortium Agroforestry Vlaanderen (een partnerschap met onder meer ILVO en Inagro) de laatste jaren aan de toename in interesse.

Bij het overwegen van agroforestry wordt best niet over één nacht ijs gegaan. Een goede voorbereiding is essentieel. Het gaat hem immers over een investering op middellange tot lange termijn. En heel wat factoren kunnen onderweg een invloed hebben op de uiteindelijke effectiviteit en rendabiliteit van het systeem.

Je houdt dus best rekening met een aantal zaken. Een eerste aspect is het bepalen van het doel van de aanplant. Mik je op vruchtproductie (appel, peer, walnoot, hazelnoot,...) of ga je voor kwaliteitshout? Een tweede belangrijke aspect is de teelt waarmee je je bomen wilt combineren. Dit kunnen landbouwgewassen zijn, maar

evengoed behoort een combinatie met veehouderij tot de mogelijkheden.

Iedere specifieke combinatie van teelt en bomen bepaalt ondermeer afstand en densiteit van de bomen, het uit te voeren beheer, oriëntatie van de bomenrijen, boomsoort- of variëteitenkeuze, ... Iedere specifieke combinatie van teelt en bomen bepaalt ook het economisch verhaal (rendabiliteit, terugverdientijd van de investering, ...). Via de nieuwe online beslissingstool "Agroforestry planner" kan je zelf al enkele opties verkennen.

Afhankelijk van jouw specifieke keuzes, zal ook het beheer van een agroforestry aanplant verschillend zijn. Zo vergt de productie van kwaliteitshout in de beginjaren veel energie in goede begeleidingssnoei om finaal tot de gewenste stamlengte en -dikte te komen. En wanneer ervoor gekozen wordt om bomen te combineren met dieren is een degelijke boombescherming onmisbaar. Breng zeker die extra kost mee in rekening!

Het project 'farmlife' brengt partners samen uit Nederland en Vlaanderen die de toepassing van agroforestry in de praktijk willen ondersteunen en versterken. In Vlaanderen

organiseert het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) in het kader van farmlife een reeks masterclasses. De invulling van deze masterclasses varieert van een meer technische focus (bv. keuze aanplant, snoei, perceelontwerp enz.) tot een focus op vermarkting of reglementering. Daarnaast werd ook gekozen om een reeks van 'gebiedsgerichte' masterclasses op te starten en dit binnen het Landschapspark Bulskampveld. Doel van de gebiedsgerichte masterclasses is om samen met de verschillende actoren in het gebied de mogelijkheden verder te verkennen, rekening houdend met ieders wensen en belangen. Hiervoor brengen we letterlijk de mensen samen rond tafel om op deze manier verder kansen in beeld te brengen.

Meer info over agroforestry in een Vlaamse context:

www.agroforestryvlaanderen.be

Meer info over de FarmLIFE masterclasses:

lies.debruyne@ilvo.vlaanderen.be
bert.reubens@ilvo.vlaanderen.be

Samenwerking is de sleutel voor goede waterkwaliteit

De impact van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting op de waterkwaliteit wordt nog te vaak onderschat. Om een betere waterkwaliteit te bekomen in drinkwaterwingebieden werken landbouwers, onderzoekers en diverse organisaties samen. In het afstroomgebied van de Bollaertbeek en de Kleine Kemmelbeek gebeurt dat via individuele begeleiding, rondetafelgesprekken en workshops. Met resultaat, want maatregelen op maat van de landbouwers zitten in de pijplijn.

In het afstroomgebied van de Bollaertbeek en de Kleine Kemmelbeek benutten landbouwers een groot deel van de oppervlakte voor hun landbouwactiviteiten. Bij voldoende kwaliteit bevoorraden de beken de Verdrongen Weide, Zillebekevijver en Dikkebusvijver, die dienen als bron om drinkwater te maken. Waterkwaliteit, afspoeling en erosie zijn er dan ook veelbesproken. Daarom reiken onderzoekers van WaterProtect en Leader Kleine Kemmelbeek mogelijkheden aan om de impact van landbouwactiviteiten te verkleinen.

In gesprek gaan

"Om er tot een betere waterkwaliteit te komen, moeten landbouwers in de eerste plaats begrijpen wat de impact is van hun activiteiten", vertelt Elien Dupon, praktijkonderzoeker bij Inagro. "Enkel dan kunnen we voldoende draagvlak creëren om maatregelen in het veld of op het bedrijf aan te leggen. Bovendien mogen we niet alle landbouwbedrijven over één kam scheren." Daarom gingen Elien en haar collega-onderzoekers met landbouwers in gesprek. Ze zochten naar oplossingen voor de hindernissen in de toepassing van goede landbouwpraktijken. Daarnaast gaven ze advies over maatregelen die nuttig kunnen zijn op elk bedrijf.

Samen bereik je dus meer dan alleen, dus vervoegden de drinkwatermaatschappij, overheden, fytodistributeur en andere stakeholders Inagro en de landbouwers in rondetafelgesprekken. "We gaan na wie welke rol of taak kan opnemen om de kwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren", verduidelijkt Elien Dupon.

Van demonstratie naar effectieve maatregel

De kennis uit WaterProtect en Leader Kleine Kemmelbeek vormt een waardevolle voedingsbodemp voor het nieuwe Water-Land-Schap project. Dat project zal diverse maatregelen effectief in de praktijk brengen, zoals grasbufferstroken en plantaardige damconstructies. Zo bouwen we sterkere landbouw en landschappen uit met oog voor duurzame watervoorraden en goede waterkwaliteit.

Tijdens een workshop eind november luisterden we naar de verzuchtingen van landbouwers. "Doorgaans worden maatregelen meteen opgelegd", getuigt

landbouwer Norbert Deraedt, die deelnam aan de workshop. "Dat er nu eerst naar onze mening gepeild wordt, stemt me gelukkig." De bevindingen uit de workshop en kennis uit alle projecten dienen als basis voor verdere uitwerking van de maatregelen. Op die manier kunnen we dan de komende 3 jaar maatregelen aanleggen en uittesten in het studiegebied.

Meer info

elien.dupon@inagro.be; 051 14 03 07, onderzoeksmedewerker WaterProtect, Inagro
kelly.gheleyns@west-vlaanderen.be; 0492 15 99 78, gebiedswerker Provincie West-Vlaanderen, projectcoördinator Water-Land-Schap

Buitenonderwijs op de boerderij dankzij School@Platteland

Tien weken lang een halve dag per week naar de boerderij trekken om er te leren en de landbouwer te helpen bij de dagelijkse klussen, dat is School@Platteland. Ruim duizend leerlingen uit het vijfde en zesde leerjaar mochten het al ervaren op een van de vijftien deelnemende West-Vlaamse boerderijen. "Als leerlingen kennismaken met de boerderij, wekken we vaak ook de interesse van hun ouders", getuigt een deelnemende landbouwer.

Op de boerderij is er letterlijk en figuurlijk ruimte om proefondervindelijk te ontdekken. Dankzij het unieke kader overstijgt School@Platteland het educatieve effect van een gewone rondleiding. Niet leren door observatie, maar leren door ondervinding staat centraal. Zo werken de leerlingen samen met de enthousiaste boer(in) klussen af op de boerderij. Daarnaast verwerken ze in de context van de boerderij leerinhouden uit verschillende schoolvakken.

Enthousiaste leerlingen en leerkrachten

Ruim duizend leerlingen uit het vijfde en zesde leerjaar hebben School@Platteland al ervaren op een West-Vlaamse boerderij. Telkens zijn de reacties positief. Dat ervaren ook landbouwster Hilde van 't Fazantenhof in Houthulst. "Alle leerlingen komen enthousiast naar de boerderij", vertelt ze. "De een steekt al wat liever de handen uit de mouwen dan de ander, maar al snel merken ze dat iedereen wel ergens in uitblinkt." Ook de leerkrachten zijn lovend. "De boerderij biedt heel wat mogelijkheden voor onderzoekend leren. Zo leren de kinderen de afmetingen van een tractor berekenen met behulp van een schaalmodel", vertelt Muriël Derycke van Inagro. "Na tien weken naar de boerderij fietsen en daar fysieke klussen uitvoeren is hun conditie bovendien beter."

De landbouw vaart er wel bij

Het langdurige engagement, de ervaring van de stiel via levensechte lessen en de kennis over voedsel uit de eerste hand dragen bij aan de beeldvorming over hedendaagse landbouw en landbouwers, zowel bij de leerlingen als bij hun ouders. Boerin Hilde: "Ik ken ouders die aanvankelijk niet te vinden waren voor het project. Ze vonden

de uren op de boerderij tijdverspilling. Maar kijk, intussen zijn we een aantal jaar verder en komen ze regelmatig iets kopen in mijn hoevewinkel. Dan praten de ouders al snel over de boeiende tijd die hun kinderen beleefden op onze boerderij."

Pluk mee de vruchten

Initiatiefnemers Inagro en Hogeschool VIVES ontwikkelden meer dan honderd lessen die vertrekken vanuit het authentieke kader van de boerderij. "Ideaal voor landbouwers die hun aanbod aan rondleidingen willen uitbreiden of voor leerkrachten die inspiratie zoeken om les te geven 'op den buiten'", klinkt het bij Inagro. Klassen die graag eens willen proeven van School@Platteland maar een halve dag op de boerderij voldoende vinden, kunnen de workshop STEM@Boerderij kiezen.

Meer info

muriel.derycke@inagro.be
051 27 32 66

Een verhaal van verbreding: de Moerenaar

We bevinden ons in landbouwbedrijf De Moerenaar in – hoe kan het ook anders – de Moeren, grondgebied Veurne, dicht bij de grens met Frankrijk. Gastvrouwen zijn mater familias Tine Denoo en haar schoondochter Lisa Clauw. Ze blikken terug op het parcours van de Moerenaar: van een moeizame start via creatief werk en verbreding tot een bloeiend bedrijf dat toekomstplannen blijft smeden.

Twee koeien en een bietenquotum

Tine is afkomstig uit Sint-Pieters-Kapelle in Middelkerke. In 1984 belandde ze in de Moeren. Ze kwam er terecht in een melkveebedrijf in volle afbouw. Bij gebrek aan opvolging had de vorige landbouwer zijn veestapel afgebouwd tot twee (!) stuks melkvee. Maar in 1984 werd ook het melkquotum ingesteld. Daardoor had Tine op dat moment een bedrijf nagenoeg zonder dieren, maar ook zonder quotum. Bij de boerderij hoorden ook nog 36 ha akkerland met bieten, maïs, aardappelen, granen ... "De eerste jaren op de Moerenaar waren een zoektocht in moeilijke omstandigheden", vertelt Tine. "Akkerbouw met onder meer een bietenquotum, en niet te vergeten: de twee koeien! Wilde ik niet kopje-onder gaan, dan moest er iets gebeuren. Ik las een artikel over kaas maken en ging aan de slag, letterlijk met een emmer en mijn twee koeien." Het werd een verhaal van proberen, nog eens proberen en nog maar eens ... en uiteindelijk gebeten worden door het proces van kaas maken.

Verbreden als tweede natuur

Vandaag is de Moerenaar uitgegroeid tot een drie-eenheid: een melkveehouderij met 260 dieren (waaronder 120 melkkoeien), een akkerbouwbedrijf dat dubbel zo groot is als bij de start en een industriële kaasmakerij. De drie bedrijfstakken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo draait de kaasmakerij volledig op eigen melk. Iedere tak van het bedrijf wordt geleid door een van Tines drie zonen. Van een geslaagde opvolging gesproken!

Het parcours van de Moerenaar was best complex, vertelt Tine. Verbreden, alles in eigen handen houden, een meerwaarde geven aan het landbouwbedrijf, diversifiëren in producten, de meerwaarde van een afgewerkt eindproduct in eigen rangen houden ... Verbreden is voor haar een tweede natuur geworden. "Ik hoop dat mijn zonen en schoondochters ook inzien dat het de enige weg is om zich staande te houden

in een steeds veranderende wereld", stelt Tine.

Van melk tot kaas: een levendig verhaal voor de bezoekers

Van bij de prille start van de kaasmakerij zette Tine ook in op thuisverkoop. "Waarom zou je dingen maken om ze te laten bederven", zegt ze nuchter. Maar met die thuisverkoop kwam er ook al snel een volgende activiteit bij: groepen ontvangen en hen het verhaal 'van melk tot kaas' brengen via rondleidingen, proeverijen en verkoop op de boerderij.

Dat verhaal willen ze op de Moerenaar nog sterker uitbouwen in de nabije toekomst. En daar mag schoondochter Lisa zich volledig op gooien, met volle steun van Tine. "Het begon allemaal met een zot idee van Tine",

vertelt Lisa. "In 't Oed koaskot, de plek waar het voor Tine allemaal begon met melk en een emmer, willen we een soort kaasmuseum uitbouwen. Het wordt een plek waar we het verhaal van Tine en de Moerenaar brengen." Om de ruimte aan te kleden kochten Tine en Lisa een aantal oude stukken aan die gebruikt werden in de ambachtelijke kaasmakerij in Noord-Frankrijk.

Voor Tine is 't Oed Koaskot meer dan alleen maar commerce. "Ik wil hier echt mijn eigen verhaal brengen", zegt ze. "Hoe ik emotioneel verknocht ben aan de boerenstiel, hoe ik erin geslaagd ben mijn bedrijf uit te bouwen op basis van verbreding uit persoonlijke overtuiging, en niet alleen op basis van concurrentie en efficiëntie."

Slim en creatief aanpassen aan verandering

De inrichting van het kaasmuseum moet voor bezoekers het sluitstuk worden van een geslaagd bedrijfsbezoek: een rondleiding, proeven, kopen en het verhaal van de Moerenaar in 't Oed Koaskot.

Tine besluit met een waarschuwend beschaafde: "Afgelopen zomer zag ik koeien door hun poten gaan van de hitte. Voor mij was dat een beeld zonder voorgaande. De boerenstiel zal zich continu slim en creatief moeten aanpassen aan een veranderende wereld."

Zoom@regio neemt een kijkje achter de schermen van de landbouw

Twaalf scholen maken zich op om dit schooljaar deel te nemen aan Zoom@regio, een tweedaagse fietsexcursie in 't West-Vlaamse hart rond het thema voeding. Sinds de start van deze regioklassen in 2011 hebben al vierduizend leerlingen van de derde graad een kijkje kunnen nemen achter de schermen van een land- of tuinbouwbedrijf. Ook een bezoek aan de REO Veiling staat standaard op het programma.

De leerlingen vertrekken met de fiets aan de schoolpoort en exploreren twee dagen lang de stad en het platteland in hun omgeving. Ze verdiepen zich in de landbouw, de economie, het landschap, de natuur en de onderlinge relaties tussen deze sectoren. De eerste dag eindigt aan bivakhuis Het Rokken, een voormalige cichorei-ast in Roeselare. Daar overnachten de kinderen.

Welkom bij 25 land- en tuinbouwbedrijven ...

Het thema voeding vormt de rode draad doorheen het programma. Een logische keuze voor een streek die van oudsher bekendstaat om haar dynamische landbouw- en voeding-snijverheid. De leerlingen brengen een bezoek aan een landbouwbedrijf (melkvee, vleesvee, akkerbouw, ...) en een tuinbouwbedrijf. Hiervoor kan het Stad-Land-schap 't West-Vlaamse hart, de organisator van Zoom@regio, terugvallen op Inagro's netwerk van bezoekboerderijen en een pak andere land- en tuinbouwbedrijven. In totaal gaat het om 25 bedrijven uit Midden-West-Vlaanderen.

... en 25 voedingsbedrijven

Tijdens hun tweedaagse kloppen de leerlingen ook aan bij een voedingsfabriek. Doorheen de jaren hebben al 25 voedingsbedrijven hun deuren opengezet voor

schoolkinderen. De waaier is heel divers: diepvriesgroenten, veevoeder, olieraffinaderij, ontbijtgranen, vleesverwerking, aardappelverwerking, zuivelproductie, fruitsappen ...

Tijdens een bezoek aan de REO Veiling en het Huis van de Voeding, twee vaste stopplaatsen in het programma, worden de leerlingen verder ondergedompeld in de voedingssector in de regio.

Klanten en werknemers van morgen

Dankzij de medewerking en het vertrouwen van de vele bedrijven slaagt het Stad-Land-schap er al negen jaar in een boeiende en leerrijke excursie aan te bieden aan schoolkinderen in 't West-Vlaamse hart. Dit unieke project rond omgevingsonderwijs draagt ook bij tot de ontwikkeling en versterking van een eigen regio-identiteit. Zoom@regio wekt fierheid op, zowel bij de kinderen als bij bedrijven en hun werknemers. De kinderen raken meer betrokken bij hun streek, met haar eigen dynamiek en ambities. Niet onbelangrijk als je weet dat zij over

enkele jaren de werknemers en klanten van 't West-Vlaamse hart zullen uitmaken.

Info

www.westvlaamsehart.be/zoomregio

colofon

Verantwoordelijke uitgever

Peter Norro
Provinciehuis Boeverbos
Koning Leopold III-laan 41
8200 Sint-Andries

Eindredactie

Elise Degroote, Rebekka Veeckman, Wouter Vuylsteke, Mia Verstraete

Fotografie

Bert Reubens, Inagro,
Provincie West-Vlaanderen
en Vlaamse Landmaatschappij

Lay-out en druk

Grafische dienst, Provincie West-Vlaanderen

Algemene vragen?

Agro Infopunt
T 051 27 32 00
Ieperseweg 87
8800 Rumebeke - Beitem
www.agroinfopunt.be

Deze uitgave is een gezamenlijk initiatief van de Provincie West-Vlaanderen, Inagro en VLM. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, in enige vorm of wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Provincie West-Vlaanderen verwerkt uw gegevens conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming. U krijgt deze nieuwsbrief in het kader van onze werking als overheid. Heeft u vragen over deze verwerking of wenst u deze nieuwsbrief niet meer te ontvangen, dan laat u dit best weten via dpof@west-vlaanderen.be of via de algemene contactgegevens die u vindt op onze website (www.west-vlaanderen.be) waar u ook onze privacyverklaring kan nalezen.

